

הספרייה האקדמית והסגל האקדמי : מחקר משולב על תפיסות הדדיות / ליאת

קליין-גבאי

תקציר

מחקר זה עסק באיתור התפיסות ההדדיות של הספרייה האקדמית הן מצידם של ספרנים/מידענים והן מצד אחת מאוכלוסיות המשתמשים בספרייה האקדמית: חברי הסגל האקדמי מהפקולטות למדעי הרוח והחברה אשר עוסקים בהוראה ובמחקר. חברי הסגל משפיעים רבות על היחס לספריות ומעמדן בקמפוס מבחינת התקציבים הניתנים להן, תפיסת חשיבותן בחיים האקדמיים ושימוש הסטודנטים בהן.

מחקר זה נערך כמחקר משולב אשר מטרתו להבין את תפיסתם של חברי סגל אקדמי ממדעי הרוח והחברה את הספרייה האקדמית בשלושה מוסדות אקדמיים נבחרים בישראל, ובנוסף, את תפיסתם של ספרנים/מידענים את קשריהם עם הסגל במוסדות אלו. לפיכך, המטרה הייתה לבחון מה אנשי הסגל יודעים על שירותי הספרייה, היכולות של הספרנים/מידענים, עד כמה הם מכירים טכנולוגיות מידע הפועלות בספרייה. כמו כן, כיצד ספרנים/מידענים בספרייה אקדמית תופסים את עצמם, את תפקידם ואת יכולתם לסייע למרצים וחוקרים. כלומר, איתור התפיסות הקיימות של שתי אוכלוסיות אלה ובחינת הפערים ביניהן במידה וקיימים. בשלב הראשון נאספו נתונים איכותניים לגבי הנושא באמצעות ראיונות חצי מובנים שנערכו עם אנשי סגל אקדמי מדרגת דוקטור ומעלה מהפקולטות למדעי החברה והרוח ועם ספרנים/מידענים העובדים בספריות השייכות לפקולטות אלו. בעקבות הממצאים שהתקבלו, נערך מחקר כמותי באמצעות שאלון עמדות ותפיסות שהועבר לשתי קבוצות המחקר. הסיבה להעברת שאלונים לאחר הראיונות הייתה קבלת תמונה רחבה יותר של התופעה והקשר בין אוכלוסיות אלו.

המחקר דן בשתי שאלות מחקר מרכזיות. 1: כיצד תופסים חברי סגל אקדמי מהפקולטות למדעי הרוח והחברה את הספרייה האקדמית בעידן זה? 2: כיצד תופסים ספרנים/מידענים מספריות מדעי הרוח והחברה את הספרייה האקדמית בעידן זה? אשר התחלקו לתתי שאלות וניסו לבחון מספר היבטים בתפיסת הסגל והספרנים/מידענים באמצעות השוואה ביניהם.

הממצאים מהניתוח האיכותני והכמותי חולקו לארבע קטיגוריות עיקריות*: תפיסת תפקיד הספרייה בהיבטים של מחקר והוראה*. התאמת הספרייה להתפתחויות בעולם האקדמי*. הספרייה בהיבט הפיזי והווירטואלי*. תפיסת הסגל וההנהלה את הספרייה ועובדיה ותפיסה מקצועית של העובדים. כל קטיגוריה דנה בנושאים שונים: תפקיד הספרייה בהוראה ומחקר, השתלבות הספרייה בתקשורת המחקרית, תפיסת התפקיד של העובדים, שימוש במשאבי הספרייה, תפיסות בנוגע לשיווק, תפיסת ההנהלה, תפיסת מקום ומודל הספרייה הרצוי או הנכון ותפיסה על פי גיל אקדמי.

הממצאים הראו כי בקטיגוריות מסוימות קיים דימיון בין תפיסת הסגל לספרנים/מידענים ובקטיגוריות אחרות קיימים פערים ניכרים. כמו כן, התגלה כי הבדלים קיימים בין מוסדות-אקדמיים שונים והם משפיעים על יחס אנשי הסגל וההנהלה לספרייה, על תפיסת חשיבותה, כאשר חשיבות באה לידי ביטוי באופנים שונים: מידת שימוש, תפיסת החשיבות, תקציבים, פעילויות שיווקיות, קשרים עם הסגל. היבט נוסף שמשפיע הוא מבנה מערך הספריות, כלומר

מבנה מרוכז לעומת מבנה מבוזר. אולם, למרות המאפיינים המוסדיים שמשפיעים, התגלה כי התפיסות והפערים נובעים פעמים רבות ממאפיינים בינאישיים של אנשי הסגל השונים, כמו גם של הספרנים/מידענים. ההבדלים הבינאישיים נובעים מגיל, גיל אקדמי, המחלקה אליה הם שייכים, המוסד בו הם עובדים, מבנה הספריות במוסד ואופן ההתנהלות והפעילות שלהן.

הפערים העיקריים ניכרו בהיבט של הספרייה כמספקת את צרכי המחקר של הסגל האקדמי. התגלה כי מבחינה טכנית, הספריות אמנם תומכות בצרכי המחקר במידה מספקת אולם חלק מאנשי הסגל הסבירו כי היו מצפים ליותר מכך, לתמיכה נוספת מהיבטים אחרים בצרכי המחקר. חלק מהספרנים/מידענים השכילו להבין זאת גם כן ודיברו על הצורך של הספרייה להשתלב יותר בהיבט זה. אולם, ככלל, ניתן היה לראות כי אנשי הסגל מגדירים את צרכי המחקר שלהם כרבים יותר מאלו שהספריות תופסות אותן. היבט נוסף הקשור לצרכי המחקר, הוא ההשתלבות בתהליכי התקשורת המחקרית. גם כאן ניתן לראות פער בין אנשי סגל לספרנים/מידענים, כאשר אנשי הסגל סבורים שעל הספריות להשתלב בתהליכים אלו יותר ממה שהספרנים/מידענים סבורים. פער נוסף התגלה בנושא השיווק, כאשר ספרנים/מידענים סבורים שהספריות משווקות את עצמן יותר ממה שאנשי הסגל סבורים. התגלה כי אנשי הסגל מצפים ליותר פניות ויזמות מהספריות.

דימיון בתפיסותיהם התגלה לגבי מסוגלותם של הספרנים/מידענים להשתלב בתקשורת המחקרית. כמו כן גם לגבי תפיסת התפקיד של עובדי הספרייה (כאשר בשתי קבוצות המחקר לא-הייתה הסכמה לגבי הגדרה חד משמעית של המקצוע, אלא הגדרות שונות הנובעות מהיבטים שונים). דימיון התגלה גם בנוגע להתאמת הספרייה להתפתחויות בעולם האקדמי ולגבי מודל הספרייה הרצוי, כאשר שתי הקבוצות הביעו עדיפות למבנה מרוכז יותר מאשר מבוזר.

מספר מיון בספרייה:
E027.7 קלי.ספ תשע"ג
מספר מערכת בספרייה:
002376026